

graslanden. Aekingerzand maakt deel uit van het Nationaal Park Drents-Friese Woud i.o. Het is hier allemaal natuur wat de klok slaat

Plaats van samenkomst: Bij de ingang tegenover het Canadameer aan de weg van Appelscha naar Zorgvlied (halverwege).

's Avonds gaan we lichten en smeren in dit gebied. Aggregaten worden meegenomen. Ook hier is het lange tijd geleden, dat naar nachtvlinders is gekeken, dus is het extra interessant.

Het Aekingerzand is een droog gebied; laarzen meenemen hoeft niet, maar sommige mensen nemen ze toch altijd mee, omdat ze er tijdens excursies standaard op lopen. Een kampeerstoeltje meenemen is zeker aan te raden.

Contactpersoon: Gerard Bergsma. Tel. 0516-432414

Mee te nemen zaken: proviand, drinken, laarzen, kampeerstoeltje, verrekijker, antimuggenmiddel (bijv. Autan), vlinder- en rupsenboek, notitieboekje, schrijfgerei, mooi weer en een goed humeur.

Namens het bestuur van de Vlinderwerkgroep Friesland.

Gerard Bergsma – secretaris.

BIJZONDERE WAARNEMINGEN IN 1998.

Dagvlinders.

In de Lindevallei is op 27 juni en 13 juli de Grote Weerschijnvlinder (*Apatura iris*) gezien (T.Jager e.a.). In dit beekdallandschap komt ook de Kleine IJsvogel (*Ladoga camilla*) voor en die is in 1998 ook weer waargenomen en wel op 25 juni (T.Jager). Het zou prachtig zijn als deze zeldzame dagvlinders een populatie in de Lindevallei zouden opbouwen.

Van de Gehakkelde Aurelia (*Polygonia c-album*) zijn in totaal 25 waarnemingen binnengekomen. Na het topjaar 1993 met 86 exemplaren was gedurende de laatste jaren het aantal per jaar gedaald tot 10. De eerste waarneming na de overwintering kwam op 31 maart uit Leeuwarden (G.Jonker). De laatste waarneming was op 30 september uit Jubbega (H.Hoornveld).

De Oranje Luzernevlinder (*Colias crocea*) is in 1998 gezien op zeven plaatsen in Friesland: 17 aug. Harlingen (M.Hunneman); 18 aug. Lauwersmeer (A.Slagter); 8 exx. Terschelling (L.Bot, P.Zumkehr); 6 sept. Sybrandahuis en Kollumerwaard (D.Stienstra); 26 sept. Oudemirdumerklif (K.Portena, W.Siemensma); 29 sept. Giekerk (D.Goslinga). Daarentegen was deze trekvlinder in 1997 niet uit Friesland gemeld (R.de Vos & A.Rutten, 1999).

Macro-nachtvlinders.

In 1998 zijn er weer enkele waarnemingen van de pijlstaarttrekvlinders: Windepijlstaart (*Agrius convolvuli*) in Ee, Lies, Lippenhuizen, Marssum en Ried; Doodshoofdvlinder (*Acherontia atropos*) in Bakkeveen, Schiermonnikoog en Terschelling; Meekrapvlinder (*Macroglossum stellatarum*) in Birdaard, Leeuwarden en Rinsumageest. Deze meldingen zijn onder andere bij het Fries Natuurmuseum binnen gekomen.

Op 26 juni in Hemrik (S. Sinnema) en op 4 juli in Gorredijk (M. Hunneman) is de Kleine Tandspinner (*Gluphisia crenata*) weer gesignaleerd. Deze notodont is in Friesland voor het eerst op 23 juli 1991 te Wolvega (Ph. Zeinstra) waargenomen. De tweede melding komt op 12 juli 1994 uit Appelscha (G. Bergsma). De rups leeft op Populier (*Populus*).

H. Meijer vond op 15 juli de rups van *Acrionicta alni* op Beuk (*Fagus*). Deze uil wordt pas sinds 1992 in Friesland waargenomen. In dat jaar werden drie vlinders gezien in Hemrik (S. Sinnema). In de afgelopen jaren wordt *Acrionicta alni* in kleine aantallen als vlinder waargenomen. De rups leeft op verschillende loofbomen.

rups van *Acrionicta alni*

De uil *Hypena rostralis* komt niet algemeen voor in Friesland volgens Lempke (1985). Er zijn echter geen recente waarnemingen. Tijdens de excursie van onze werkgroep in het Katlijker Schar is een vlinder op het doek 's avonds afgekomen. Op 31 mei is ook een exemplaar gevangen in Gorredijk (M. Hunneman). De rups leeft op Hop (*Humulus lupulus*).

Micro-nachtvlinders.

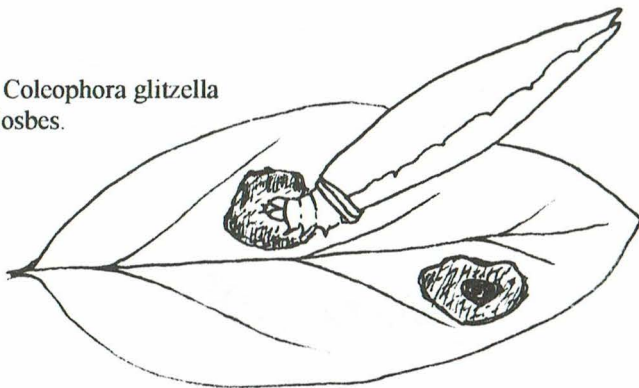
De bladroller *Acleris hyemana* is dit jaar in de Schaopedobbe (22 febr., H. Meijer) en in het Wijnjeterper Schar (7 april, J. Sinnema) opgemerkt. Tot nu toe was alleen een oude vangst van Albarda uit Kuikhorne in Friesland bekend. *Acleris hyemana* leeft op Hei (*Calluna*, *Erica*) en overwintert als vlinder (Kuchlein, 1993).

Op 30 maart zijn op de struikjes van de Rode Bosbes (*Vaccinium vitis-idaea*) in Beetsterzwaag (C. Kuchlein, J. Sinnema) de mijnen gevonden van *Phyllonorycter junoniella*. Deze mineerder was alleen bekend van Oldeberkoop

(Lempke,1985). Nieuw voor Friesland waren de vondsten van de zakjes *Coleophora glitzella* en *Coleophora vitisella* op de Bosbes. Waarschijnlijk zijn deze bijzondere micro's pas nu ontdekt, omdat er niet eerder naar is gezocht.

Het echtpaar Hoornveld zag op 16 juli wel dertig langsprietmotten van de soort *Nemophora violaria* in de Blauwe Bossen bij Haule. De rups leeft op Klokjesgentiaan (*Gentiana pneumonanthe*). De eerste waarneming in Friesland komt van het Wijnjeterper Schar (J.Sinnema) in 1993. In beide terreinen komt op de Klokjesgentiaan ook het bedreigde Gentiaanblauwtje (*Maculinea alcon*) voor. Vermoedelijk behoren de waarnemingen van *Adela reaumurella* in juli in de oude Jaarverslagen van de Vlinderwerkgroep ook allemaal tot *Nemophora violaria*, maar is toen niet als zodanig herkend.

zakje van *Coleophora glitzella*
op Rode Bosbes.

Literatuur.

Kuchlein, J.H. 1993: De Kleine Vlinders. Pudoc, Wageningen.

Lempke, B.J. 1985: De Vlinders van Friesland. Fryske Akademy, Leeuwarden.

Vos, R.de & A.L.M. Rutten 1999: Trekvlinders in 1997. Ent.Ber. 59 (3):33-44. Amsterdam.

J.Sinnema

EEN BOTTLENECK

Terwijl ik het verslag over de Grote vuurvliinder in het tijdschrift Vlinders lees, stel ik mezelf de vraag hoe groot de genetische variatie van deze vlindersoort zal zijn. Wat is namelijk het geval?

Als de omvang van een populatie tijdelijk sterk gereduceerd wordt zal veel van de genetische variatie verloren gaan. Zo'n tijdelijke reductie noemt men een **bottleneck**.

Bottlenecks zijn meestal het gevolg van een extreme omgevingsvariatie, zoals zeer